

Anders dan anders

*“Ik heb je lief,
niet om wie je bent,
maar om wie ik mag zijn
als ik bij je ben.”*

Een kort indringend gedicht van Mary Carolyn Davies (Verenigde Staten, 1888-1940). Geschilderd op een canvas doek. Een doek, gemaakt door een van de bewoners van de GGZ-instelling, dat ik iedere week zie hangen als ik daar als tandarts werk. Het gedicht nodigt uit om elkaar te benaderen vanuit gelijkwaardigheid en misschien wel gewoon vanuit naastenliefde. Vooral op deze plek waar iedereen een beetje anders is dan anders. Waar dit anders-zijn eerder regel is dan zeldzaamheid. Werken in een GGZ-instelling is te vergelijken met het lopen in een doolhof. Zoeken naar de juiste houding, toon of juist stilte vinden, soms een dood spoor inlopen, een paar stappen terug doen en een andere wending proberen. Uiteindelijk ook de weg vinden en ondertussen de tandheelkunde zo goed mogelijk proberen uit te voeren.

ZELDZAAMHEDEN WAARNEMEN

In deze NTVT-editie staat een artikel uit de serie 'Psychische stoornissen in de mondzorgpraktijk'. Deze keer gaat het over de psychotische stoornis, redelijk zeldzaam in de algemene mondzorgpraktijk zou je in eerste instantie denken... Verderop vind je het casuïstiekartikel over het zéér zeldzame cementoblastoom, wat mij aan het denken zette over het fenomeen zeldzaamheid en het proces van zeldzaamheden waarnemen.

Waarnemen begint bij het opnemen van kennis. Onze hersenen werken hierbij als een organische supercomputer. Studie volgen, artikelen lezen, luisteren naar (online) sprekers of naar ervaringen van collega's. En natuurlijk zelf ervaring op doen. Geen *machine learning* maar *organic learning*. Wie je zelf bent, inclusief al je eigen ervaringen, bepaalt hoe jouw waarneming is afgesteld en hoe jouw interacties verlopen. Als clinicus screen je dagelijks, tussen de geruststellende of gezellige interacties, op onregelmatigheden en gebruikt daarbij beeldvorming in de breedste zin van het woord. Je beoordeelt niet alleen een röntgenfoto maar je luistert ook naar het verhaal en eventueel de achterliggende of verborgen hulpvraag van de patiënt. In de stilte tussen de regels door, luister je naar de supercomputer en als vanzelf weet je wat je moet doen. Soms gebeurt dat niet en dán kan er sprake zijn van een zeld-

zaamheid. Wat zegt de patiënt en kun je dit plaatsen in je eigen referentiekader? Vraag je dan door, van mens tot mens naar wie die ander eigenlijk is, of heb je het gevoel dan je boekje te buiten te gaan?

WIE JIJ BENT, MAAKT UIT

Wat mij verraste in het artikel over de psychotische stoornis is dat 3% van de patiënten in de mondzorgpraktijk een psychotische stoornis heeft. Dat is ongeveer 1 patiënt per 2 à 3 dagen. De meeste mensen met een psychotische stoornis blijken 'gewoon' in de samenleving te werken, relaties en een gezin te hebben zonder dat burens, vrienden of hun tandarts weten van de stoornis. Aan de ene kant verbaast het mij toch ook weer niet als ik denk aan het aantal keren dat ik onverwacht 'anders dan andere interacties' had met patiënten in de algemene praktijk. Welk type psychische diagnose het precies is maakt eigenlijk niet zoveel uit, wanneer ik bovenstaand gedicht en bijbehorende houding even aanzet en meekijk binnen het referentiekader van de ander.

Kenmerkend voor de psychotische stoornis, lezen we, zijn natuurlijk de wanen en hallucinaties maar ook desorganisatie. Misschien is het wel die patiënt die moeite heeft met het nakomen van afspraken, moeite heeft met het opvolgen van adviezen. Vraag je op een rustig moment wel eens waarom het niet lukt? Hoe iemand woont? Met wie en of er iemand is om te helpen? De auteur stelt daarnaast dat het onderscheid tussen een waan en sterke overtuiging soms moeilijk te maken is. De scheidslijn

tussen *sane* en *insane* is daardoor opeens niet meer zo duidelijk. Hebben we niet allemaal sterke overtuigingen waarnaar we ons leven, onze praktijk, onze dag willen inrichten? Maar waar de lat voor jou precies goed ligt, kan die voor de ander misschien veel te hoog liggen. Omdat hij of zij misschien al zoveel anders aan of in het hoofd heeft, naast een gebit. Bovenstaand gedicht maakt mij vooral heel bescheiden, wanneer ik merk dat mensen anders zijn dan anders.

Drs. Desiree D. Kerkdijk,
redacteur

